

ผลกระทบของการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ ประเทศอุตสาหกรรมที่มีต่อประเทศไทย

5.1 ผลกระทบของมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีต่อประเทศไทย

จากการศึกษาถึงนโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของ
ประเทศอุตสาหกรรมพบว่าเป็นการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ทั้ง
มาตรการบังคับและมาตรการสมัครใจ ที่มีรูปแบบแตกต่างกันออกไปมีวัตถุประสงค์เพื่อลด
ปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์เพื่อลดกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและเพื่อการจัดสรรทรัพยากรอย่างมี
ประสิทธิภาพ เนื่องจากมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นมาตรการที่นำมาใช้
เป็นการกำหนดภาระให้ผู้ผลิตผู้นำเข้าสินค้าต้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับ
บรรจุภัณฑ์ หรือการมีหน้าที่ต้องนำบรรจุภัณฑ์กลับ หรือเสียค่าธรรมเนียมการกำจัดตาม
ปริมาณและน้ำหนัก เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้ผลิตต่างประเทศในการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์
สินค้าให้เป็นไปตามข้อกำหนด อาจทำให้ความสามารถในการแข่งขันของผู้ผลิตต่างประเทศ
โดยเฉพาะจากประเทศกำลังพัฒนาลดลง หากไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดเหล่านี้ จะไม่สามารถ
นำสินค้าเข้าสู่ตลาดได้ อันเป็นอุปสรรคทางการค้าระหว่างประเทศประการหนึ่งและการใช้
มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมได้ขยายขอบเขตการ
ดำเนินการเพิ่มมากขึ้น เป็นมาตรการประเภทหนึ่งที่มีผลกระทบในนัยสำคัญต่อการค้า
ระหว่างประเทศ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่พึ่งพาการค้าระหว่างประเทศในการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นอย่างมาก การใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม
ถือเป็นมาตรการสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อการค้า ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่าง
ประเทศของไทยด้วย เนื่องจากทำให้ผู้ส่งออกจากประเทศไทยต้องรับภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นใน
การค้าเป็นการตามข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้สามารถรักษาระดับการส่งออกของ
ประเทศในตลาดของประเทศอุตสาหกรรมนั้น โดยผลกระทบของมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์
เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการค้าระหว่างประเทศของไทยได้ 2 ประการคือ

5.1.1 ผลกระทบต่อนโยบาย

5.1.2 ผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและการส่งออก

5.1.1 ผลกระทบต่อนโยบาย

การใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศอุตสาหกรรม ได้แก่ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ประการหนึ่ง คือ การใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถแปลงใช้ใหม่ได้ การใช้วัสดุแปลงใช้ใหม่แล้วเป็นส่วนประกอบของบรรจุภัณฑ์ การกำหนดปริมาณโลหะหนักในบรรจุภัณฑ์ การห้ามใช้บรรจุภัณฑ์บางชนิด และมาตรการที่ เกี่ยวกับการจัดการบรรจุภัณฑ์ การกำหนดภาระให้นำบรรจุภัณฑ์กลับ การจัดระบบมัดจำคืนขวด มาตรการภาษี และค่าธรรมเนียม หากไม่สามารถปฏิบัติตามได้ จะต้องจ่ายค่าธรรมเนียมจัดการขยะบรรจุภัณฑ์

ในปัจจุบันตลาดส่งออกของประเทศคู่ค้าโดยเฉพาะประเทศอุตสาหกรรมต่างมีการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้แพร่หลายอย่างรวดเร็ว เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตให้แก่ผู้ส่งออกจากประเทศไทย อันเป็นการส่งผลจำกัดการเข้าสู่ตลาด เนื่องจากความยากลำบากในการปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ที่มีความแตกต่างในรายละเอียดในแต่ละตลาด ย่อมส่งผลกระทบต่อนโยบายการค้าของประเทศไทยที่สำคัญ จำเป็นที่ประเทศไทยต้องพิจารณาว่า ผลกระทบจากการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น เป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย มาตรการเหล่านี้เกิดจากความต้องการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมในประเทศอุตสาหกรรมที่กำหนดแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยที่อาจมิได้เป็นวัตถุประสงค์ทางสิ่งแวดล้อมที่ประเทศอื่น ๆ ต้องการ แต่ประเทศที่มีความจำเป็นที่ต้องพึ่งพาการส่งออกสินค้าไปยังประเทศนั้น ๆ มีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงนโยบายของตน เพื่อที่จะได้รักษาตลาดไว้ได้ ในปัจจุบัน ผู้ผลิต ผู้ส่งออกจากประเทศไทย ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ ในระดับหนึ่ง โดยผู้ประกอบการไทยเห็นถึงความจำเป็นต้องปรับตัวตามข้อกำหนดเหล่านี้ เพื่อที่จะประโยชน์ทางการค้า ในการรักษาระดับการส่งออกและการค้าไว้ได้ แม้จะเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตในภาคเอกชน ผู้ผลิตสินค้า ผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ในการที่จะปรับปรุงบรรจุภัณฑ์แต่ละชนิด และการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิต เพื่อให้ได้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมในแต่ละตลาด เพื่อลดอุปสรรคทางการค้าในการเข้าสู่ตลาดให้น้อยลง ถือได้ว่ามาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อข้อกำหนดนโยบายของประเทศไทย มาตรการและนโยบายของรัฐในการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์ของประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในทางการค้าระหว่างประเทศและประโยชน์ในเรื่องสิ่งแวดล้อม

- ประโยชน์ในทางการค้าระหว่างประเทศ

การที่ประเทศอุตสาหกรรมได้มีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับของเสียบรรจุภัณฑ์ โดยการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ และการกำหนดภาระให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าสินค้าต้องเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ของตนหลังจากการบริโภคเพื่อนำไปแปลงใช้ใหม่หรือใช้ซ้ำให้มากที่สุด ซึ่งกำหนดทางเลือกให้ดำเนินการ คือ นำบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วกลับประเทศผู้ผลิต หรือเสียค่าธรรมเนียมการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์โดยอัตราค่าธรรมเนียมคิดตามน้ำหนักและประเภทของวัสดุที่ทำจากบรรจุภัณฑ์ส่งผลให้สินค้าส่งออกของโดยมีราคาแพงขึ้น เมื่อเทียบกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศอุตสาหกรรมนั้น ในขณะที่การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์ ทำให้บรรจุภัณฑ์ใช้แล้วจากสินค้านำเข้าจากต่างประเทศเป็นภาระให้รัฐบาลจัดการ นอกจากนี้หากมีการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยจะมีการพัฒนาสามารถปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ตามข้อกำหนดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานและมีต้นทุนที่เหมาะสม

- ประโยชน์ในการรักษาสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีวัตถุประสงค์ เพื่อลดปริมาณขยะ ในขณะที่ประเทศไทยเองก็ประสบปัญหาปริมาณขยะมีปริมาณมากขึ้นทุกปี และในปริมาณขยะจะเป็นขยะจากบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วและวัสดุเหลือใช้ที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ซึ่งหากมีมาตรการจัดการขยะจากบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วจะเป็นการสร้างกลไกการเรียกคืนขยะบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว โดยการนำมาแปลงใช้ใหม่ และการส่งเสริมการใช้ซ้ำ เพื่อการลดปริมาณขยะตลอดจนให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีที่ใช้ลดและแปรรูปบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วหรือวัสดุเหลือใช้ เพื่อลดปริมาณขยะอันนำไปสู่ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วด้วย

ดังนั้น แม้การใช้มาตรการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมจะส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศอันเป็นมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของไทย ที่ทำให้ประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนนโยบาย โดยดังจะเห็นได้จากการให้ความสนใจในการที่จะออกมาตรการและนโยบายในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์

ในการหาแนวทางการจัดการบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การที่รัฐต้องกำหนดนโยบายการพัฒนาแนวทางการจัดการบรรจุภัณฑ์และของเสียจากบรรจุภัณฑ์เป็นความต้องการของประเทศที่ตระหนักถึงความสำคัญในการที่รักษาผลประโยชน์ในด้านการค้า และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศด้วย

5.1.2 ผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและการส่งออก

ผลกระทบของการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมที่มีต่อประเทศไทย พิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ

5.1.2.1 ผลกระทบในด้านลบ

- การเพิ่มต้นทุนการผลิต

ผลกระทบจากการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมทั้งมาตรการบังคับและมาตรการสมัครใจ ได้ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายต่อผู้ประกอบการของไทย เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตและทำให้สินค้าที่ส่งออกเพราะผู้ส่งออกจะต้องพยายามลดภาระค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ให้แก่ผู้บริโภค ทำให้สินค้าที่มีราคาสูงขึ้น เนื่องมาจากการที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และรับภาระในการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์จากสินค้าของตน แม้จะกล่าวได้ว่าทุกประเทศที่ขายสินค้าให้แก่ประเทศอุตสาหกรรมจะเสียค่าใช้จ่ายอันเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตเสมอเหมือนกันแต่ฐานะการแข่งขันสัมพัทธ์ยังคงเปลี่ยนแปลงไปเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศอุตสาหกรรม การปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ และการลดภาระการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ไปให้แก่ผู้ส่งออก ทำให้สินค้าที่ผลิตในประเทศอุตสาหกรรมอยู่ในฐานะที่จะแข่งขันกับสินค้านำเข้าจากประเทศไทยได้มากยิ่งขึ้น จนอาจทำให้การนำเข้าตกตงนอกจากนี้ประเทศผู้ส่งออกแต่ละประเทศมีเทคโนโลยีในการผลิตบรรจุภัณฑ์และในการกำจัดขยะที่มีความก้าวหน้าแตกต่างกัน และมีผลกระทบต่อความได้เปรียบด้านต้นทุนเปรียบเทียบ (Comparative Cost Advantage) นอกจากนี้ผู้ใช้หรือผู้บริโภคสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมย่อมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นด้วย

- การเป็นอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด

ผู้ประกอบการจากประเทศไทยมีความยุ่งยากในการปฏิบัติตามมาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดลอมของประเทศผู้นำเข้า ส่งผลจำกัดการเข้าสู่ตลาด โดยเฉพาะประเทศผู้นำเข้าที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุก๊าซหลายรูปแบบและมีความแตกต่างในรายละเอียด อันเนื่องมาจากการคำนึงถึงความปลอดภัยจากสิ่งแวดลอมที่มีลักษณะที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตการเข้าไปหมุนเวียนอยู่ในตลาด การบริโภค และการกำจัด บรรจุก๊าซเมื่อกลายเป็นขยะ เพื่อหวังผลให้เกิดผลประโยชน์ในการลดปริมาณขยะสูงสุด หากข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุก๊าซซึ่งเป็นมาตรการบังคับของประเทศผู้นำเข้าสูงมากและหากประเทศไทยไม่สามารถปรับการผลิตการใช้บรรจุก๊าซในสินค้าได้ มาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซดังกล่าวจึงเป็นเงื่อนไขในการเข้าสู่ตลาดส่งผลให้ประเทศอุตสาหกรรมนำมาเป็นข้ออ้างไม่ยอมรับสินค้าจากประเทศไทยให้เข้าสู่ตลาดได้

5.1.2.2 ผลกระทบด้านบวก

- การลดต้นทุนการผลิต

การที่ผู้ประกอบการไทยปฏิบัติตามมาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดลอมในระยะแรกจะก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายอันเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตสินค้า แต่ในระยะยาวแล้วการผลิตและการใช้บรรจุก๊าซตามข้อกำหนดจะช่วยยกระดับการผลิตและลดความเสี่ยงในการผลิตและการใช้บรรจุก๊าซที่ไม่ได้คุณภาพสม่ำเสมอ ซึ่งจะส่งผลในการลดต้นทุนการผลิตเนื่องจากการเป็นการผลิตและการใช้บรรจุก๊าซที่รูปแบบตามที่กำหนดไว้

- การลดอุปสรรคการเข้าสู่ตลาดและเพิ่มอำนาจการแข่งขัน

นอกจากนี้การปฏิบัติตามมาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดลอมของประเทศผู้นำเข้าจะช่วยลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในกรณีที่สินค้านั้นถูกปฏิเสธจากตลาดไม่ได้รับการรับรองการนำเข้าสินค้าที่ผลิตที่ส่งไปจำหน่ายในตลาดนั้น เนื่องจากใช้บรรจุก๊าซไม่เป็นไปตามข้อกำหนด และการผลิตสินค้าโดยใช้บรรจุก๊าซที่เป็นไปตามข้อกำหนดสิ่งแวดลอมที่เป็นที่ยอมรับของตลาดจะช่วยสร้างอำนาจการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย ในตลาดส่งออกมากกว่าผู้ประกอบการจากประเทศอื่นที่ไม่มีศักยภาพผลิตสินค้าที่มีบรรจุก๊าซตามข้อกำหนดก่อให้เกิดความได้เปรียบของประเทศไทยในการเข้าสู่ตลาดและมีโอกาสขยายสินค้าที่ผลิตไปในตลาดประเทศอุตสาหกรรมได้มากกว่า

- ประโยชน์ในการรักษาสิ่งแวดล้อม

การที่ผู้ประกอบการของไทยจะต้องปรับตัวตามมาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดล้อมการปรับปรุงและพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าแล้ว บรรจุก๊าซที่ติดไปกับสินค้าจะต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่เหมาะสมกับตลาดที่ค้ำึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แม้เป็นการเพิ่มต้นทุนสินค้าของไทย เพราะมีการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการผลิตวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยในการผลิตอื่น ๆ แต่จะเป็นการยกระดับการจัดการสิ่งแวดล้อมให้สูงขึ้น ซึ่งนอกจากจะเป็นผลดีต่อการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในประเทศผู้นำเข้า การสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดล้อมได้ แสดงว่าประเทศไทยสามารถมีระดับการรักษาสิ่งแวดล้อมของประเทศที่สูงขึ้น ที่จะช่วยลดผลกระทบของการใช้บรรจุก๊าซที่มีต่อสิ่งแวดล้อมภายหลังจากที่มีภายหลังจากการใช้แล้ว อันจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยเองในที่สุด

ดังนั้น จากการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมซึ่งเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยนั้น ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในแง่ของผลกระทบด้านนโยบาย การที่รัฐกำหนดทิศทางที่ชัดเจนโดยกำหนดกรอบการพัฒนาแนวทางการจัดการบรรจุก๊าซและระบบบรรจุก๊าซในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในทางการค้าและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพภายในประเทศและในแง่ของผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและการส่งออกของไทย มีทั้งผลกระทบในด้านลบเป็นการเพิ่มต้นทุนสินค้าไทย และทำให้สินค้าส่งออกของไทยเสียเปรียบการแข่งขันในตลาดประเทศอุตสาหกรรม และการนำเอามาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดล้อมมาเป็นเงื่อนไขในการนำสินค้าเข้าสู่ตลาด ทำให้เกิดข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศของไทยประการหนึ่งด้วย

5.2 ความจำเป็นของประเทศไทยในการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดล้อม

จากการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุก๊าซเพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ส่งผลกระทบต่อทางการส่งออกสินค้าของไทยไปยังตลาดของประเทศอุตสาหกรรมเหล่านั้น โดยการจำต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบรรจุก๊าซตั้งแต่บรรจุก๊าซเพื่อการขนส่งบรรจุก๊าซขึ้นใน

บรรจุกณฑ์ชั้นนอก ที่ใช้กับสินค้าตามที่ตลาดกำหนด รวมทั้งการเข้าสู่ระบบการจัดการ บรรจุกณฑ์เพื่อการแปลงให้ใหม่ในประเทศนั้น ๆ อันมีทั้งมาตรการบังคับและมาตรการสมัครใจ เป็นผลให้ผู้ประกอบการโดยต้องปรับปรุงกระบวนการผลิตและการใช้บรรจุกณฑ์ เพื่อให้มี คุณลักษณะตรงตามที่ตลาดกำหนด เช่น การที่เลือกใช้วัสดุสำหรับบรรจุกณฑ์เพื่อให้สามารถ นำมาใช้ซ้ำหรือนำบรรจุกณฑ์ที่ใช้แล้วมาแปลงให้ใหม่ ข้อกำหนดเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้าง ภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น อันเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการนำ วัตถุดิบเข้าในการผลิตบรรจุกณฑ์ และลดปริมาณการใช้บรรจุกณฑ์ในสินค้าบางชนิดลง ใน ขณะที่ผู้ประกอบการไทยยังขาดความรู้ เทคโนโลยี การพัฒนาเทคนิคในการผลิตบรรจุกณฑ์ อันเป็นการลดความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับหนึ่ง ถือว่าเป็นรูปแบบการค้าที่เบี่ยงเบน ไปจากปกติ อันเป็นผลกระทบที่เกิดจากข้อกำหนดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบรรจุกณฑ์ที่ใช้กับ สินค้าชนิดนั้น ๆ ซึ่งเกิดเป็นผลกระทบในทางลบเนื่องจากเป็นข้อจำกัดการค้าต่อประเทศไทย ที่นำสินค้าเข้าสู่ตลาดประเทศอุตสาหกรรม

แต่เมื่อศึกษาถึงการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่ม ประเทศสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดส่งออกสินค้าของไทยที่สำคัญ จะ เห็นได้ว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุกณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ประเทศอุตสาหกรรมกำหนดขึ้นมานั้น ถือว่าเป็นข้อกำหนดที่ทุกประเทศที่ส่งออกสินค้ามายังตลาดประเทศอุตสาหกรรมต้องปฏิบัติตาม จึงมีลักษณะที่เป็นการบังคับใช้ทั่วไป เนื่องจากเมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้วก็สามารถ จำหน่ายในตลาดได้ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าทางเลือกของประเทศไทยในการกำหนดนโยบาย เกี่ยวกับการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม สามารถพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

5.2.1 การร้องเรียนเกี่ยวกับข้อขัดแย้งทางการค้าที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการ เกี่ยวกับบรรจุกณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมต่อ WTO

เมื่อพิจารณาว่าการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีวัตถุประสงค์ใน เบื้องต้น คือ การลดปริมาณขยะบรรจุกณฑ์ที่ใช้แล้ว ไม่ว่าจะเป็ขยะบรรจุกณฑ์ที่เกิดก่อน หรือหลังการบริโภค จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมผ่านมาตรการ ทางกฎหมาย โดยการกำหนดคุณลักษณะของบรรจุกณฑ์และการจัดระบบการจัดการ บรรจุกณฑ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นมาตรการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติภายในประเทศเป็นสำคัญ (domestic issues) เป็นสำคัญ แต่เนื่องจาก ข้อกำหนดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบรรจุกณฑ์อยู่บนความต้องการและความจำเป็นภายใน

ท้องถิ่น มิได้เป็นการจงใจที่จะใช้สิทธิในทางที่ผิด (abuse) เพื่อต้องการปกป้องอุตสาหกรรมภายในของประเทศตนเอง เพื่อกีดกันทางการค้าอย่างชัดเจน แต่การนำเอามาตรการสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้าที่จำหน่ายภายในประเทศ เป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ อันเป็นผลมาจากความแตกต่างของการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ที่เกิดขึ้นจากความจำเป็นด้านเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นสภาพการณ์เฉพาะ (Specific national situation) เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้เหมาะสม ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิต และส่งผลการลดความสามารถทางการแข่งขันของสินค้านำเข้าต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศกำลังพัฒนา ปฏิบัติตามได้ยาก ซึ่งถือว่าเป็นข้อจำกัดทางการค้าได้

จากการศึกษาถึงการใช้อนุสัญญาเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของสหภาพยุโรป ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่นพบว่า

1. การใช้อนุสัญญาเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มาตรการบังคับ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ในการกำหนดคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ เช่น บรรจุภัณฑ์จะต้องทำจากวัสดุที่สามารถนำไปแปลงใช้ใหม่ได้ การกำหนดให้ใช้วัสดุที่แปลงใช้ใหม่แล้วเป็นวัสดุเดิม การกำหนดปริมาณโลหะหนักในบรรจุภัณฑ์และการจัดการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ เช่น การกำหนดภาระหน้าที่ให้นำบรรจุภัณฑ์กลับ การจัดระบบมัดจำคืนขวด มาตรการภาษี มาตรการสมัครใจ การเสียค่าธรรมเนียมเข้าเป็นสมาชิกองค์การจัดการขยะบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ดำเนินการแทน เป็นการกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้บริโภค สินค้าในระยะที่ตนเองสร้างขึ้น เป็นมาตรการที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปกับสินค้า ไม่ว่าจะป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ซึ่งใช้กับสินค้าไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ หรือสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเหมือนกัน ถือว่าไม่มีการเลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) แม้จะก่อให้เกิดผลทางการค้าในลักษณะเป็นข้อจำกัดทางการค้า เนื่องจากการใช้ข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาเป็นเงื่อนไขในการเข้าสู่ตลาด แต่เมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้ว ก็จะสามารถจำหน่ายในตลาดได้ จึงมิได้แสดงผลในการเป็นการกีดกันทางการค้าอย่างชัดเจน

2. การใช้อนุสัญญาเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความโปร่งใส เนื่องจากการเผยแพร่กฎเกณฑ์ที่นำมาใช้ให้เป็นที่ทราบกันทั่วไป และแจ้งต่อประเทศสมาชิก

WTO เพื่อให้ทำการแจ้งข้อคิดเห็น และสามารถแก้ไขได้ โดยกำหนดวันที่มาตรการมีผล บังคับใช้โดยเปิดโอกาสให้ประเทศอื่นทักท้วง และทำการชี้แจงข้อเท็จจริงเมื่อมีการร้องขอ เมื่อไม่มีประเทศคู่ค้าใด ทักท้วงถือว่าประเทศคู่ค้าทั้งสองฝ่ายยอมรับ ตามหลักความโปร่งใสของ ข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า

เมื่อพิจารณาถึงการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายใต้ ข้อตกลงองค์การการค้าโลก สามารถพิจารณาได้ว่า

1. ในการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เป็นการใช้มาตรการ เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อวัตถุประสงค์ทางสิ่งแวดล้อม โดยการ กำหนดให้บรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้าจะต้องนำกลับไปใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ (recycle) และการ กำจัด (dispose) ได้แก่ มาตรการเกี่ยวกับการกำหนดคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ให้สามารถ นำไปแปลงใช้ใหม่ได้ การกำหนดส่วนประกอบของบรรจุภัณฑ์ (recycled content) การ กำหนดปริมาณโลหะหนักในบรรจุภัณฑ์ มาตรการจัดระบบมัดจำคืนขวด การกำหนดภาระให้ นำกลับ การใช้มาตรการทางภาษี ไม่อาจพิจารณาได้ว่ามีบทบัญญัติใน Article ใด ที่สามารถ นำมาปรับใช้กับมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้โดยตรง อาจกล่าวได้ว่าภายใต้ กรอบของ WTO อาจไม่ครอบคลุมการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม แต่ อย่างไรก็ตามในการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะต้องอยู่บนหลักการที่ สำคัญ ตามข้อตกลง GATT 1994 คือ

- Article 1 หลักปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (MFN)

สมาชิก WTO จะต้องปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการ เลือปฏิบัติต่อประเทศใดประเทศหนึ่ง เป็นการเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับภาษีศุลกากร ภาษีภายใน กฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่าง ๆ ในที่นี้ หมายถึงการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ เพื่อสิ่งแวดล้อมอันเป็นกฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับภายในการใช้มาตรการภาษี

- Article 3 หลักปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment)

ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติต่อสินค้าเหมือนกันทั้งสินค้านำเข้าและสินค้าที่ผลิตภายในประเทศอย่างเท่าเทียมกัน ด้วยการพิจารณาถึงมาตรการภาษีภายในของรัฐและกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ของรัฐ โดยบังคับให้ภาคีสมาชิกห้ามเลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าที่ผลิตภายในประเทศกับสินค้านำเข้า ซึ่งข้อบังคับหรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดส่วนผสมและบรรจุภัณฑ์ และมาตรการภาษี ดังนั้น ประเทศภาคีที่ใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามหลักปฏิบัติอย่างคนชาติ ตามมาตรา 3 เป็นสำคัญ

2. ในข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนของข้อกำหนดคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ (Characteristic of packaging) เป็นข้อบังคับทางเทคนิค (Technical Regulation) แสดงคุณลักษณะของสินค้า ซึ่งอยู่ภายใต้หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (MFN) และหลักปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment) เพื่อมิให้มีการใช้มาตรการอย่างเลือกปฏิบัติ แต่ทั้งนี้ ข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) อาจไม่ครอบคลุมถึงข้อกำหนดที่ไม่เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ การใช้มาตรการเกี่ยวกับการจัดการบรรจุภัณฑ์ เช่น ข้อกำหนดให้นำกลับ การจัดระบบมัดจำ

3. การใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นมาตรการสมัครใจ ได้แก่ การกำหนดชื่อยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเกี่ยวกับการจัดการบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว หากเสียค่าธรรมเนียมเข้าเป็นสมาชิกองค์การที่ทำหน้าที่จัดเก็บและการจัดขยะบรรจุภัณฑ์จะเป็นผู้ดำเนินการแทน อาจทำให้เกิดปัญหาในการเข้าสู่ตลาด ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศเช่นกัน ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO) ยังไม่มีความชัดเจนว่าจะครอบคลุม มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นมาตรการสมัครใจหรือไม่

ในขั้นนี้ผู้วิจัย เห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรม ได้แก่ ประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศไทยแล้วพบว่าการใช้มาตรการดังกล่าวอยู่บนหลักการไม่เลือกปฏิบัติและมีความโปร่งใส สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้องค์การการค้าโลก (WTO) แม้ภายใต้ความตกลงขององค์การการค้าโลก ข้อตกลง GATT 1994 และข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอว่าการใช้มาตรการเกี่ยวกับ

บรรจุกฎเพื่อสิ่งแวดลอมขัดกับบทบัญญัติดังกล่าว ในลักษณะการเป็นข้อกีดกันทางการค้า ที่รุนแรงหรือไม่ ในขณะที่ประเทศไทยเองยอมรับถึงความสำคัญในการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุกฎเพื่อสิ่งแวดลอมด้วยเหตุผลในการคุ้มครองสิ่งแวดลอมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการใช้มาตรการนี้ของประเทศอุตสาหกรรม และยังไม่ส่งผลเป็นลักษณะอุปสรรคทางการค้าที่สำคัญทำให้ประเทศไทยไม่สามารถส่งออกสินค้าไปยังตลาดของประเทศ อุตสาหกรรมที่ดำเนินมาตรการนี้ได้ ซึ่งการยกเรื่องสิ่งแวดลอมขึ้นเป็นข้ออ้างในการระงับหรือจำกัดสินค้านำเข้าจากต่างประเทศจะต้องแสดงเจตนาชัดเจนที่แท้จริงว่าตนเองได้ดำเนินการเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดลอม

แต่ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่าในอนาคตอันใกล้นี้การใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกฎเพื่อสิ่งแวดลอมจะขยายขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้น โดยมีรูปแบบที่หลากหลายแตกต่างกันอีก แม้จะเป็นการใช้มาตรการสิ่งแวดลอมที่เป็นการทั่วไปโดยอยู่บนหลักการไม่เลือกปฏิบัติก็ตาม แต่ก็ส่งผลกระทบต่อผู้ผลิต ผู้ส่งออก จึงจำเป็นที่รัฐบาลไทยควรพิจารณาว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุกฎที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิ่งแวดลอม ก่อให้เกิดข้อจำกัดทางการค้าต่อการส่งออกของไทยไปยังตลาดที่ใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกฎเพื่อสิ่งแวดลอม เพื่อกำหนดท่าทีการดำเนินการที่เหมาะสมต่อไป

อย่างไรก็ตามหากประเทศไทยในฐานะเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกสามารถใช้สิทธิร้องเรียกต่อคณะกรรมการในการระงับข้อพิพาทขององค์การการค้าโลก (Understanding on Rules and Procedures Governing the settlement of Dispute หรือ DSU) หากเห็นว่าการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกฎเพื่อสิ่งแวดลอมของประเทศอุตสาหกรรม ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของข้อตกลงว่าด้วยการค้าและภาษีศุลกากร 1994 (GATT 1994) หรือข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (Technical Barrier to Trade TBT) ที่เป็นข้อตกลงภายใต้ WTO อันทำให้สิทธิของประเทศไทยภายใต้ความตกลงเสื่อมเสียไป (nullification and impairment) หรือทำให้วัตถุประสงค์ของความตกลงให้บรรลุผลโดยลำพังไม่ได้ ประเทศสมาชิกฯ จะต้องแก้ปัญหาดังกล่าวโดยผ่านกระบวนการระงับข้อพิพาทตาม DSU เท่านั้น ตามมาตรา 23 ซึ่งขั้นตอนหลักในการระงับข้อพิพาทมีดังนี้

1. การหารือ ในทุกกรณีคู่พิพาทต้องร่างกระบวนการโดยปรึกษาหารือระหว่างกันเพื่อทางแก้ปัญหาหรือวิธีการโดยวิธีหนึ่ง good office การประนีประนอม การไกล่เกลี่ย

2. ประเทศคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดสามารถที่จะร้องขอ DSB ให้ตั้ง Panel ขึ้นเพื่อพิจารณาข้อพิพาทได้หากการปรึกษาหารือไม่ประสบผลสำเร็จภายใน 60 วัน ซึ่ง DSB จะต้องอนุญาตอย่างช้าที่สุดไม่เกินการประชุม DSB ครั้งที่ 2 ซึ่งได้มีการพิจารณาเรื่องร้องขอหลังจาก Panel ตั้งขึ้นแล้วคู่พิพาทจะต้องตกลงกันในเรื่องของอำนาจของ Panel ให้สำเร็จภายใน 20 วัน ไม่เช่นนั้น จะต้องเป็นไปตาม Standard Terms of reference ซึ่งระบุอำนาจของ Panel¹
3. จากการตรวจสอบของคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญอิสระ 3-5 คน ซึ่งได้รับเลือกโดยการปรึกษากับคู่กรณีคณะกรรมการเหล่านี้จะทำหน้าที่ตรวจสอบคำร้องโดยรวบรวมเอาผลการตรวจสอบคำร้องและคำแนะนำส่งให้คู่กรณีภายใน 6 เดือน
4. การอุทธรณ์คู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะยื่นอุทธรณ์ความเห็นของคณะกรรมการต่อคณะกรรมการอุทธรณ์ ซึ่งตามกฎหมายทั่วไปการดำเนินการอุทธรณ์จะต้องไม่เกิน 60 วัน และไม่ว่ากรณีใด ๆ จะต้องไม่เกิน 90 วัน
5. การรับรายงานคณะกรรมการระงับข้อพิพาทจะต้องรับรายงานจากคณะกรรมการระงับข้อพิพาทจะต้องรับรายงานจากคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นภายใน 60 วัน หลังจากวันที่รายงานออกหากมีการอุทธรณ์คณะกรรมการระงับข้อพิพาทต้องรับรายงานของคณะกรรมการอุทธรณ์ และรายงานของคณะกรรมการระงับข้อพิพาทต้องรับรายงานของคณะกรรมการอุทธรณ์ และรายงานของคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นภายใน 30 วัน หลังรายงานออกวันแต่มีมติเป็นเอกฉันท์ไม่รับรายงานดังกล่าว
6. การปฏิบัติตามคำแนะนำ คู่กรณีจะต้องแจ้งต่อคณะกรรมการระงับข้อพิพาทถึงเจตนาที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำภายใน 30 วัน หลังจากที่ได้รับรายงานจากคณะกรรมการหรือคณะกรรมการอุทธรณ์ หากคู่กรณีไม่สามารถปฏิบัติตามได้ทัน คู่กรณีจะได้รับระยะเวลาผ่อนผัน ตามความเหมาะสมเพื่อการปรับตัว และหากคู่กรณีไม่สามารถปฏิบัติตามได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดจะต้องเปิดการเจรจาตลกับผู้ร้องเรียน กรณีที่ไม่สามารถ

¹ มาตรา 7 ระบุให้ Panel : To examine , in the light of the relevant provisions in (name of the covered agreements(s) cited by the parties to the parties, the matter referred to DSB by (name of party) in document ... and to make such findings as will assist the DSB in making the recommendations or in giving the rulings provided for in that these agreement (s)

ตกลงเรื่องค่าชดเชยให้เป็นที่พอใจฝ่ายผู้ร้องเรียนสามารถยื่นขออำนาจจากคณะกรรมการระดับข้อพิพาทให้ระงับการปฏิบัติตามข้อตกลงหรือพันธะใด ๆ ที่มีต่อฝ่ายที่ถูกร้องเรียนได้

ทั้งนี้ DSU กำหนดระยะเวลาการระงับข้อพิพาทไว้สั้นและแน่นอนโดยกระบวนการทั้งสิ้นนับตั้งแต่เริ่มขอปรึกษาหารือจนกระทั่ง Panel หรือ Appellate body ตัดสินจะต้องไม่เกิน 9 เดือน (มาตรา 9) หรือ 12 เดือน (มาตรา 20) เว้นแต่ DSB จะอนุญาตเป็นประการอื่น

ดังนั้น ในกรณีของการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกัญธเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ตราเป็นมาตรการบังคับประเภทต่าง ๆ และมาตรการสมัครใจ ซึ่งภายใต้องค์การการค้าโลก ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศสามารถกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อมของตนเองได้ ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกัญธเพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมเพื่อการรักษาระดับการส่งออก สิ่งที่ต้องทำในขั้นนี้ คือ การติดตามและสอดส่อง การใช้มาตรการดังกล่าว เพื่อป้องกันปัญหาทางการค้าที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้มาตรการบรรจุกัญธเพื่อสิ่งแวดล้อมในการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกัญธ เพื่อสิ่งแวดล้อมของตลาดประเทศอุตสาหกรรมอย่างใกล้ชิดว่าอยู่บนหลักการไม่เลือกปฏิบัติระหว่างสินค้าที่ผลิตภายในประเทศและสินค้านำเข้า และมีความโปร่งใสถ้อยู่ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO) หรือไม่

5.2.2 การพิจารณานโยบายและกฎหมายเกี่ยวกับบรรจุกัญธเพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย

จากการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกัญธเพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อการค้าและการส่งออกของประเทศไทยและการพิจารณาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการเพิ่มปริมาณขยะภายในประเทศไทยเอง ดังนั้น หากประเทศไทยได้ดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุกัญธเพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการบังคับ มาตรการสมัครใจเช่นเดียว ประเทศอุตสาหกรรม เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จะส่งผลดี เพื่อประโยชน์ในการส่งออก คือ มีการพัฒนาบรรจุกัญธให้เป็นที่ยอมรับของตลาดเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน และประโยชน์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุกัญธเพื่อสิ่งแวดล้อม ทั้งการเป็นมาตรการบังคับ มาตรการสมัครใจ ในประเภทต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณขยะ จะลดผลกระทบต่อ

สิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ หากประเทศไทยได้มีการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแล้ว จะส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ เนื่องจากจะช่วยลดปริมาณขยะ ทำให้บ้านเมืองสะอาดขึ้น และเป็นการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและประหยัดพลังงานในการผลิตเพื่อให้มีการใช้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

ดังนั้น การดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย จึงเป็นมาตรการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประเทศไทย ทั้งในด้านการค้าและการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศ การกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่จำหน่ายในประเทศที่ผลิตบรรจุและนำเข้าที่สอดคล้องกับมาตรการสนับสนุนกลไกการเรียกคืนเรียกเก็บนำกลับเพื่อการใช้ใหม่หรือแปลงใช้ใหม่ เพื่อหาแนวทางการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย เป็นการแสดงถึงการยกระดับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมภายในประเทศไทยอีกประการหนึ่งด้วย ควรมีการพิจารณาถึงนโยบาย กฎหมาย และการดำเนินการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์ ในประเทศไทย

5.2.2.1. นโยบายการจัดการขยะของประเทศไทย

แนวนโยบายของประเทศไทยในการจัดการขยะปัจจุบันปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2540-2549 และแผนการจัดการมลพิษ พ.ศ.2539-2549 แต่ละแผนมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันที่จะลดปริมาณขยะและพร้อมระบบการจัดการที่ดีดังนี้²

1. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) แนวนโยบายของรัฐในการจัดการขยะได้กำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

- กำหนดให้มีแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการขยะโดยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดเก็บขยะของเทศบาลและสุขาภิบาล

² อธิพิทล ศรีเสาวลักษณ์, "กฎระเบียบและประสบการณ์ของสหภาพยุโรปในการจัดการบรรจุภัณฑ์และของเสียบรรจุภัณฑ์และแนวทางการจัดการบรรจุภัณฑ์และมูลฝอยบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย", รายงานการสัมมนาเชิงประจักษ์วารณ์ เรื่อง แนวทางการจัดการบรรจุภัณฑ์และของเสียบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย (13 มกราคม 2543) : 38-39.

- กำหนดให้มีการกำจัดของเสียอันตรายจากชุมชนอย่างถูกสุขลักษณะ
- สนับสนุนให้จังหวัดจัดเตรียมที่ดินที่เหมาะสมสำหรับการใช้กำจัดขยะในระยะยาว และกำหนดพื้นที่สงวนไว้เพื่อการกำจัดขยะในผังเมือง
- กำหนดเกณฑ์การจัดการขยะที่เหมาะสมตั้งแต่การเก็บขน การขนส่ง และการกำจัดอย่างถูกสุขลักษณะ

2. นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2540 - 2559 สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อมได้จัดทำขึ้นและคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ให้ความเห็นชอบนโยบายดังกล่าว โดยกล่าวโดยครอบคลุมถึงสภาพการณ์ เป้าหมายและแนวทางดำเนินการทั้งด้านการจัดการลงทุน กฎหมาย และด้านการสนับสนุน

นโยบายป้องกันและระงับมลพิษจากขยะ ได้แก่

1. ให้มีการจัดการขยะที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ตั้งแต่การเก็บกัก การเก็บขน การขนส่งและการกำจัด
2. ควบคุมอัตราการผลิตขยะของประชากร และการส่งเสริมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์
3. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนร่วมลงทุน ก่อสร้าง และหรือบริหารและดำเนินระบบการจัดการขยะ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรเอกชนและประชาชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาขยะเพิ่มมากขึ้น

เป้าหมาย

1. ลดหรือควบคุมการผลิตขยะของประชากรในอัตราไม่เกิน 1.0 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน
2. ให้มีการใช้ประโยชน์จากขยะในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น
3. ปริมาณขยะตกค้างจากการให้บริการเก็บขนในเขตเทศบาลหมดไป และสำหรับพื้นที่และพื้นที่นอกเขตเทศบาลจะมีขยะตกค้างไม่เกินร้อยละ 10 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น

4. ให้ทุกจังหวัดมีแผนหลักและแผนการจัดการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุรลักษณะและมีระบบกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุรลักษณะครบถ้วนทุกเทศบาลและสุขาภิบาล

3. นโยบายและแผนจัดการมลพิษ พ.ศ.2539-2549 กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบและทิศทางการดำเนินงานในการควบคุมมลพิษต่าง ๆ รวมทั้งการจัดการขยะ เพื่อกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานใน 10 ปี ชำงหน้า โดยอัตราการผลิตขยะของประชากรไม่เกิน 1.0 กิโลกรัมต่อคน ต่อวัน ภายในปี พ.ศ.2544 อัตราการใช้ประโยชน์จากขยะไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 และ 15 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นภายในปี พ.ศ.2544 และ 2549 ตามลำดับ ปริมาณขยะตกค้างในเขตเทศบาล จะไม่เกินร้อยละ 10 ภายในปี พ.ศ.2544 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และร้อยละ 5 ภายในปี พ.ศ.2549 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ตามลำดับ ทุกจังหวัดมีแผนหลักและแผนการจัดการเตรียมที่ดิน สำหรับการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุรลักษณะในปี พ.ศ.2544 และมีระบบกำจัดขยะ และสิ่งปฏิกูลที่ถูกสุรลักษณะไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนทั้งหมดในปี พ.ศ.2549

สำหรับองค์กรที่รับผิดชอบนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบระดับนโยบาย คือ กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงอุตสาหกรรม โดยวางนโยบาย คือ

- วางแผนจัดการขยะให้มีปริมาณลดลงกับหาทางนำมาใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น
- ตั้งเป้าหมายในการลดปริมาณขยะอย่างเป็นรูปธรรม
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนร่วมลงทุน ก่อสร้าง บริหาร และดำเนินระบบการจัดการขยะ
- มีนโยบายที่ส่งให้ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย
- เร่งรัดให้ท้องถิ่นเก็บขนและกำจัดขยะมิให้เหลือตกค้าง
- จัดหางบประมาณและยานพาหนะตลอดจนเครื่องมืออุปกรณ์มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บขน
- จัดหาที่ฝังกลบขยะ

ส่วนผู้รับผิดชอบในการเก็บขนและกำจัดขยะในปัจจุบัน คือ องค์การท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารตำบล ซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ในการเก็บขนและกำจัดขยะขยะในเขตอำนาจ สำหรับค่าใช้จ่ายในการเก็บขนขยะเป็นเงินขององค์กรส่วนท้องถิ่นที่ได้มาจากการจัดเก็บค่าบริการ ภาษี และเงินอุดหนุน ในปัจจุบันค่าบริการจัดเก็บได้เฉพาะค่าเก็บขยะ ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2536) ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่นในการเก็บและขนสิ่งปฏิกูลหรือขยะ ตามมาตรา 20(4) เป็นบัญชีท้ายกระทรวง

จากนโยบายเกี่ยวกับขยะของประเทศไทย ยังคงเป็นการกำหนดหน้าที่ให้องค์กรท้องถิ่นรับภาระการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่เกิดขึ้น เป็นการวางนโยบายโดยส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการจัดการขยะให้มีปริมาณลดลง และนำมาใช้ประโยชน์โดยตั้งเป้าหมายในการลดปริมาณขยะและเป้าหมายในการใช้ประโยชน์จากขยะ วางนโยบายให้ท้องถิ่นจัดเก็บขยะและจัดระบบการกำจัดขยะอย่างมีประสิทธิภาพและยังไม่มีหรือนำนโยบายผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายลงสู่ภาคปฏิบัติในการกำหนดภาระหน้าที่ในการจัดเก็บขยะแก่ภาคเอกชนแต่อย่างใด และในนโยบายดังกล่าวยังไม่มีหรือกำหนดรูปแบบและวิธีการดำเนินการในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ไว้อย่างชัดเจน

5.2.2.2 กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินมาตรการบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ในการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยพระราชบัญญัติและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ก. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ห้ามทิ้งขยะในที่ห้ามและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่กำหนดหน้าที่ของผู้รับผิดชอบในการกำจัดขยะ ที่มีแนวโน้มเกี่ยวกับการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์

1. พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่กำหนดกลไกในการรักษาความสะอาดและระเบียบเรียบร้อยในบ้านเมืองโดยมุ่งที่จะควบคุมการทิ้งขยะที่จะทำให้เกิดความสกปรกแก่ชุมชนโดยเป็นกฎหมายควบคุมการทิ้งขยะที่จะทำให้เกิดความสกปรกแก่ชุมชนโดยเป็นกฎหมายควบคุม

พฤติกรรมของประชาชนในการกำจัดการขยะ โดยการห้ามทิ้งขยะในที่สาธารณะ แต่มิได้มีการกล่าวถึงการจัดการขยะโดยตรง ให้อำนาจส่วนราชการท้องถิ่นออกข้อกำหนดท้องถิ่นในการคัดแยกขยะ

2. พระราชบัญญัติกิจการสาธารณสุข พ.ศ.2535 มีวัตถุประสงค์หลักในการควบคุมดูแลการดำเนินงานด้านสาธารณสุข คุ้มครองสุขภาพอนามัยของประชากรให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยวางหลักเกณฑ์การกำจัดการขยะโดยให้อำนาจหน้าที่เป็นของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา 20(3) ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อกำหนดเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและจัดระเบียบในการเก็บขนและกำจัดการขยะในการห้ามถ่ายเททิ้งขยะในที่สาธารณะกำหนดให้มีที่รองรับขยะตามที่สาธารณะและสถานที่ต่าง ๆ กำหนดวิธีการเก็บขนและกำจัดการขยะไม่เกินอัตราตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งเป็นการให้อำนาจหน้าที่แก่หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นที่จะจัดการขยะ ในการกำจัดการขยะอาจมอบหมายให้เอกชนดำเนินการกำจัดการสิ่งปฏิกูลหรือขยะแทนราชการส่วนท้องถิ่นได้ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ตามมาตรา 18

3. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายหลักในวางกรอบนโยบายสิ่งแวดล้อมของไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นควบคุมและแก้ไขปัญหาทางสิ่งแวดล้อมภายในประเทศโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนรวมในการส่งเสริม และรักษาคุณภาพจัดการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนดหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นให้เกิดการประสานงานและมีหน้าที่ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใดเสียและเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เกี่ยวกับมลพิษ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้เป็นไปโดยชัดเจน คือ การวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบและหน้าที่ตามกฎหมายของผู้ก่อให้เกิดมลพิษ ตามหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย แต่ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์การกำจัดการขยะอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม การสร้างกลไกการเรียกคืนขยะและบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว สามารถดำเนินการได้ โดยคณะกรรมการอาจให้อำนาจตามกฎหมายกำหนดนโยบายเพื่อให้หน่วยงานหรือผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ ตามมาตรา 53 คณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจหน้าที่ ตาม

มาตรา 53 ในการเสนอแผนปฏิบัติการเสนอความเห็นเกี่ยวกับมาตรการส่งเสริมด้านภาษีอากร และการลงทุนของเอกชนประสานงานระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน

4. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 กำหนดหน้าที่ในการจัดการขยะให้แก่หน่วยงานส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุก้นท์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถทำได้โดยการสร้างกลไกการคัดแยกขยะบรรจุก้นท์สามารถดำเนินการในระดับเทศบาลได้ตามมาตรา 50(3) มาตรา 53(1) และมาตรา 56 วางหลักให้เทศบาลมีหน้าที่ในการรักษาความสะอาดของถนน ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล มาตรา 60 กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัด หรือแย้งต่อบทกฎหมายในกรณี (1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาล การตราเทศบัญญัติให้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งจึงเป็นวิธีการที่สามารถทำได้ โดยการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่แตกต่างระหว่างขยะที่คัดแยกและไม่คัดแยก

ส่วนของการให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการจัดการขยะเทศบาลสามารถส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุน ในธุรกิจคัดแยกขยะ ตามมาตรา 57 ตรี เทศบาลอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่น โดยการจัดตั้งบริษัทจำกัดที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อกิจการค้าขายอันเป็นสาธารณูปโภค โดยเทศบาลถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละ 50 รองทุนจดทะเบียนและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

5. พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495 สุขาภิบาลมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสะอาดของถนนทางเดิน และที่สาธารณะการกำจัดขยะ ตามมาตรา 25 และในมาตรา 26 กำหนดให้สุขาภิบาลมีอำนาจตราข้อบังคับสุขาภิบาลโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อบทกฎหมายในกรณี (1) เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของสุขาภิบาล การตราข้อบังคับสุขาภิบาลให้มีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งจึงเป็นวิธีการที่สามารถทำได้ โดยการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมที่แตกต่างระหว่างขยะที่คัดแยกและไม่คัดแยก

ส่วนการให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการจัดการขยะเทศบาลสามารถส่งเสริมให้ภาคเอกชน เข้ามาร่วมลงทุนในธุรกิจคัดแยกขยะตามมาตรา 25 ตรี สุขาภิบาลอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่น โดยการจัดตั้งบริษัทจำกัด ที่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อกิจการค้าขายอันเป็น

สาธารณูปโภค โดยเทศบาลถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

6. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจให้จัดการขยะภายในตำบลอาศัยอำนาจตามมาตรา 23 สภาตำบลอาจดำเนินกิจการภายในตำบลในการกำจัดขยะ มาตรา 67 องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในการรักษาความสะอาดของถนนทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล มาตรา 71 องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับในตำบลเพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่และอาจกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บ จึงอาจตราข้อบังคับในการคัดแยกขยะได้

จะเห็นได้ว่ากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะได้วางนโยบายกว้าง ๆ ในการจัดการขยะแต่ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานท้องถิ่น ในการจัดการขยะภายในท้องถิ่นของตนเองไม่ว่าในระดับเทศบาล สุขาภิบาล ตำบล มิได้กำหนดหน้าที่ในการจัดการขยะให้แก่เอกชน แต่อาจให้หน่วยงานท้องถิ่นเข้าร่วมกับภาคเอกชนในการร่วมลงทุนในธุรกิจคัดแยกขยะ

ข. กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมและการส่งเสริมการลงทุน

1. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการปรับปรุงระบบการควบคุมดูแลโรงงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ประกอบกิจการ กำหนดขอบเขตการประกอบกิจการโรงงานให้ชัดเจน รวมทั้งขั้นตอนการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการออกคำสั่ง เพื่อบังคับให้โรงงานปฏิบัติตามกฎหมายและการปรับปรุงอัตราโทษ ซึ่งในส่วนของการจัดการขยะของโรงงานจำพวกใดจำพวกหนึ่ง หรือทุกจำพวกจะต้องปฏิบัติตามใน (5) กำหนดมาตรฐานและวิธีการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดขึ้นจากการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ.2535) โดยในหมวด 4 ว่าด้วยเรื่องการควบคุมการปล่อยของเสีย มลพิษ หรือสิ่งใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กำหนดให้โรงงานต้องรักษาโรงงานให้สะอาด ปราศจากขยะและสิ่งปฏิกูล และจัดให้มีที่รองรับหรือที่กำจัดขยะหรือสิ่งปฏิกูล ตามความจำเป็นและความเหมาะสม จึงเป็นการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการประการหนึ่ง แต่เป็นระยะที่เกิดขึ้นจากการผลิตที่โรงงานเป็นผู้ทิ้ง

เท่านั้น ไม่ได้กำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตในการที่จะเรียกคืนหรือกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้าที่ตนผลิต

2. พระราชบัญญัตินิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522 ตามกฎหมายฉบับนี้มีส่วนที่เกี่ยวข้องของการกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ในนิคมอุตสาหกรรมในการจัดการขยะ ตามมาตรา 10 คณะกรรมการนิคมอุตสาหกรรมมีอำนาจกระทำการภายในขอบวัตถุประสงค์ตามมาตรา 6 และให้รวมถึง (4) การควบคุมการดำเนินงานผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและผู้ใช้ที่ดินในนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ และกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสาธารณสุขและที่กระทบกระเทือนต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม จึงอาจใช้อำนาจในข้อนี้วางระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ

ในการให้ภาคเอกชนดำเนินกลไกการเรียกคืนขยะ และบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว อาจใช้มาตรการจูงใจและสิทธิประโยชน์ที่อยู่ในกรอบของกฎหมาย อาจนำมาใช้เพื่อให้เกิดการรวมตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในการจัดตั้งองค์การที่รับผิดชอบขยะบรรจุภัณฑ์หรืออุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับขยะบรรจุภัณฑ์

กฎหมายนี้ครอบคลุมเฉพาะการดำเนินการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเท่านั้น ไม่ได้กำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อผู้ผลิตโดยทั่วไป แต่ประการใด

3. พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520 กำหนดสิทธิประโยชน์หลักประกันและการคุ้มครองการลงทุน โดยให้สิทธิและประโยชน์ตามกฎหมายนี้

สำหรับการใช้สิทธิประโยชน์ตามหมวด 3 เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการลงทุน ที่ควรนำมาพิจารณา คือ การยกเว้น หรือลดหย่อนภาษีศุลกากร ได้แก่ การยกเว้นภาษีอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร หรือได้รับการลดหย่อนภาษีอากรขาเข้า การยกเว้นภาษีอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุที่จำเป็นที่นำเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อใช้ผลิต ผสม หรือประกอบในกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน หรือได้รับการยกเว้นภาษีอากรขาเข้าในกรณีที่น่ามาผลิตเพื่อเป็นสินค้าส่งออก ได้แก่

- การยกเว้นภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักรที่ผู้ได้รับการส่งเสริมเป็นผู้นำเข้าเพื่อใช้ในกิจการที่ได้รับการส่งเสริม
- ยกเว้นภาษีการค้าสำหรับวัตถุดิบ และวัสดุจำเป็นที่ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน นำเข้ามา เพื่อผลิตหรือประกอบเพื่อส่งออก
- ยกเว้นภาษีการค้าให้กับผู้ผลิต ผู้ประกอบ หรือผู้ขายเครื่องจักรในประเทศ ในกรณีที่ผู้ผลิต ผู้ประกอบ หรือผู้ขายสินค้านั้น ได้จำหน่ายเครื่องจักรให้กับผู้ที่ได้รับการส่งเสริม
- ยกเว้นภาษีการค้าสำหรับผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนเป็นผู้ผลิต หรือประกอบเพื่อส่งออก
- ลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับเครื่องจักร ในบางกรณีไม่ยกเว้นภาษีการค้าให้
- ลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับวัตถุดิบในบางกรณี
- ลดหย่อนภาษีการค้าสำหรับการขายผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ผลิตในเขตส่งเสริมการลงทุน

กฎหมายฉบับนี้อาจใช้ส่งเสริมให้ภาคเอกชนประกอบโรงคัดแยกขยะ และแปรรูปขยะตามมาตรา 35 การกำหนดห้องที่ใดให้เป็นเขตส่งเสริมการลงทุนเพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับสิทธิประโยชน์ อย่างอื่นเพิ่มเติม เช่น การลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล การหักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า ค่าประปา เป็นสองเท่า การอนุญาตให้หักเงินค่าติดตั้ง หรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

นอกจากนี้ ยังมีสิทธิประโยชน์สำหรับกิจการลงทุนเพื่อส่งออก เพื่อสนับสนุน หรือส่งเสริมให้มีการผลิตเพื่อการส่งออกมากยิ่งขึ้น การยกเว้นอากรขาเข้าและภาษีอากรการค้าสำหรับวัตถุดิบ และวัสดุจำเป็นที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศเพื่อใช้ผลิต ผสม หรือประกอบผลิตภัณฑ์หรือผลิตเฉพาะที่ใช้ในการส่งออก แต่ในกรณีที่ผู้ได้รับการส่งเสริมการลงทุนซื้อวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นที่ผลิตหรือมีกำเนิดในราชอาณาจักรให้ผู้ผลิตหรือผู้ขายของดังกล่าวให้แก่ผู้ที่ได้รับการส่งเสริมเป็นผู้ที่ได้รับยกเว้นภาษีการค้าสำหรับของนั้น การยกเว้นทั้งอากรขาออกและภาษีการค้าสำหรับผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการส่งเสริมการผลิต

กิจการที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนเป็นอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่จะพิจารณาโดยในมาตรา 16 กำหนดให้กิจการที่คณะกรรมการจะพึงให้การส่งเสริมการลงทุนที่จะพิจารณาว่ากิจการที่คณะกรรมการจะพึงให้การส่งเสริมการลงทุนได้ ต้องเป็นกิจการ

ที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจและสังคม และความมั่นคงของประเทศ กิจกรรมผลิตเพื่อส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ กิจกรรมที่ใช้ทุนแรงงานหรือบริการในอัตราสูงหรือกิจกรรมที่ใช้ผลิตผลการเกษตรหรือทรัพยากรธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ คณะกรรมการเห็นว่ากิจการนั้น ยัง ไม่มีในราชอาณาจักร หรือมีในราชอาณาจักรไม่เพียงพอ หรือกรรมวิธีการผลิตยังไม่ทันสมัย

มาตรา 16 วรรค 2 นอกจากนี้แล้วให้คณะกรรมการประเทศกำหนดประเภทและขนาดของกิจการที่จะให้การส่งเสริมการลงทุนโดยจะกำหนดเงื่อนไขในการให้การส่งเสริมไว้ด้วยก็ได้ และจะแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกเงื่อนไขดังกล่าวในเวลาใดก็ได้ เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการ

ดังนั้น การให้สิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ อาจใช้เป็นเงื่อนไขในการให้ผู้ประกอบการทำการคัดแยกขยะ หรือจัดระบบการกำจัดขยะ และการแปลงใช้ใหม่ในกิจการบางประเภท อีกทั้งเป็นสิ่งจูงใจให้มีการประกอบการเกี่ยวกับการนำขยะมาแปลงใช้ใหม่มากขึ้น

ค. กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้มาตรการทางภาษี ได้แก่ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินเครื่องมือทางเศรษฐกิจ การใช้มาตรการทางภาษีมาตรการเกี่ยวกับการมัดจำ

1. ประมวลรัษฎากร อาศัยอำนาจมาตรา 81 เพื่อให้ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับการประกอบกิจการประเภทต่าง ๆ อาศัยอำนาจตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 239) พ.ศ.2534 ซึ่งเป็นกลไกประการหนึ่ง โดยอาจมีการยกเว้นภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เกี่ยวกับบรรจุกภัณฑ์ หรือลดภาษีเพื่อเพิ่มแรงจูงใจแก่ผู้ผลิต ผู้จำหน่ายร่วมมือในการสร้างระบบมัดจำ นอกจากนี้ ยังอาจใช้มาตรการภาษีมูลค่าเพิ่มมาบังคับใช้โดยกำหนดภาระภาษีสำหรับสินค้าที่ใช้บรรจุกภัณฑ์ที่ไม่สามารถนำไปแปลงใช้ใหม่ได้ หรือ บรรจุกภัณฑ์ที่ไม่มีการเก็บรวบรวมนำไปใช้ซ้ำ หรือการแปลงใช้ใหม่

2. พระราชบัญญัติภาษีศรัทธา พ.ศ.2537 มาตรา 103 เพื่อประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศหรือความผาสุกของประชาชน รัฐมนตรีโดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศลดอัตราหรือยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าหรือบริการใด ๆ ได้ทั้งนี้จะกำหนดหลักเกณฑ์

และเงื่อนไขไว้ด้วยก็ได้ กฎหมายนี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการจูงใจให้มีการมัดจำและเรียกคืนบรรจุกภัณฑ์สำหรับผู้ผลิตผู้นำเข้าสินค้าหรือบริการได้ และอาจกำหนดภาวะภาษีลดราคาโดยจัดเก็บภาษีวัตถุดิบบริสุทธิบางประเภทหรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บรรจุกภัณฑ์ชนิดใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง

นอกจากนี้อาจมีการใช้มาตรการภาษีเพื่อให้มีการคัดแยกขยะและผู้ผลิต ผู้นำเข้าและผู้จำหน่ายสินค้าหรือบริการในกลุ่มสินค้าเดียวกันอาจรวมกลุ่มสินค้าเดียวกันอาจรวมตัวเป็นองค์กรสมาคม เพื่อทำให้เกิดกิจกรรมการมัดจำและเรียกคืน บรรจุกภัณฑ์ที่เป็นรูปธรรม เพื่อเจรจาและเสนอแนะให้มีการลดอัตราหรือยกเว้นภาษีในส่วนนี้ โดยเฉพาะบรรจุกภัณฑ์เครื่องดื่ม

3. พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการบรรจุกภัณฑ์ การส่งเสริมสินค้าและบรรจุกภัณฑ์แปลงใช้ใหม่ทางอ้อม โดยการให้พระราชบัญญัติพิภักดิ์อัตราศุลกากร พ.ศ.2503 กำหนดอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบบริสุทธิบางประเภท ที่นำมาใช้ในการผลิตสูงขึ้นเพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบและส่งเสริมการใช้วัตถุดิบแปลงใช้ใหม่ที่ทำได้ภายในประเทศ

ง. กฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการใช้เครื่องหมายแปลงใช้ใหม่

- พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อกำหนดมาตรฐานในการเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมเพื่อป้องกันความเสียหายอันอาจเกิดแก่ประชาชนหรือกิจการอุตสาหกรรม เพื่อความปลอดภัยหรือเพื่อป้องกันความเสียหายอันเกิดแก่ประชาชนหรือแก่กิจการอุตสาหกรรมในประเทศที่ไม่ได้มาตรฐานโดยมีคุณภาพต่ำ ออกมาแข่งขันด้วยการกำหนดให้มีราคาสินค้าที่ต่ำกว่า ซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานบรรจุกภัณฑ์

ตามมาตรา 3 ได้ให้คำนิยาม คำว่า มาตรฐาน หมายถึง ข้อกำหนดรายการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งมาตรฐานผลิตภัณฑ์ รวมถึงบรรจุกภัณฑ์ที่ใช้กับผลิตภัณฑ์นั้นด้วย ปรากฏใน (3) จำพวก แบบ รูปร่าง มิติของหีบห่อ หรือสิ่งบรรจุกอื่นวิธีการบรรจุ หุ้มห่อ หรือผูกมัดและวัตถุที่ใช้ในการนั้นด้วย

สำหรับการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กำหนดให้เป็นอำนาจของ รัฐมนตรีที่เป็นผู้ที่สามารถกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใดๆ ตามข้อเสนอของ คณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมใด ๆ ตามข้อเสนอของคณะกรรมการ มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ โดยการประกาศราชกิจจานุเบกษา (มาตรา 15) และภายหลังจากที่ผู้ประกอบการกิจการใด ๆ ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่ได้กำหนดขึ้นแล้ว และต้องการแสดงเครื่องหมายกับผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม ต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและต้องได้รับใบอนุญาต จากคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเสียก่อน โดยสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ตรวจสอบ ถือว่าเป็นความสมัครใจของผู้ประกอบการเอง นอกจากนี้อาจมีการกำหนดให้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมชนิดใดต้องเป็นไปตามมาตรฐาน (มาตรา 17)

ในการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ได้มีการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม สัญลักษณ์สำหรับพลาสติกแปรใช้ใหม่ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม ฉบับที่ 2086 (พ.ศ.2538) ออกตามความในพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 โดยมีกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ โดยการกำหนดสัญลักษณ์พลาสติกแปรใช้ใหม่ เพื่อการบรรจุภัณฑ์ เพื่อความสะดวกในการแยกชนิดพลาสติกที่แปลงใช้ใหม่ได้ มอก.1310-2538 โดยคณะกรรมการวิชาการคณะที่ 814 มีการกำหนดคำนิยามของคำว่า พลาสติกแปรใช้ใหม่ (recycling plastic) หมายถึง พลาสติกที่สามารถนำกลับมาผ่านกระบวนการผลิตเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ใหม่ ครอบคลุมถึง ผลิตภัณฑ์พลาสติกแปรใช้ใหม่เพื่อการบรรจุภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์พลาสติกที่ทำด้วยพลาสติกแปรใช้ใหม่ลักษณะแข็งหรือกึ่งแข็ง มีรูปร่างเป็นภาชนะ เช่น ขวด กล่อง ถัง ถ้วย ถาด หรือเป็นพลาสติกแผ่นบาง เช่น ถุง พิล์ม สำหรับใช้บรรจุ หรือ หุ้มห่อผลิตภัณฑ์ต่างๆ การกำหนดสัญลักษณ์สำหรับพลาสติกแปรใช้ใหม่อาศัยแนวทางของ ISO 10431-1:1987 และมาตรฐานของสมาคมอุตสาหกรรมพลาสติกของอเมริกา ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดให้ผู้ผลิตที่ใช้สัญลักษณ์สำหรับพลาสติกแปรใช้ใหม่ต้องนำบรรจุภัณฑ์ที่มีตราสัญลักษณ์ไปแปลงใช้ใหม่ แต่มีการกำหนดเพื่อความสะดวกในการคัดแยกเท่านั้น

จากกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. มาตรการเกี่ยวกับการนำกลับมาใช้ซ้ำและแปลงใช้ใหม่ โดยออกเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์

- การกำหนดให้วัสดุที่สามารถนำไปแปลงใช้ใหม่ หรือใช้ซ้ำในบรรจุภัณฑ์ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง แต่ปัจจุบันผู้ประกอบการบางราย ดำเนินการใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำไปแปลงใช้ใหม่ได้ เพื่อเสริมสร้างภาพพจน์ความห่วงใยสิ่งแวดล้อมของสินค้าโดยมีบรรจุภัณฑ์ที่สามารถหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ได้แล้วแต่ความสมัครใจ

- การใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของวัสดุที่มาจากการแปลงใช้ใหม่ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงเป็นความสมัครใจของผู้ประกอบการในการใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของวัสดุที่มาจากการแปลงใช้ใหม่

- การกำหนดปริมาณโลหะหนักในบรรจุภัณฑ์ ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง

- การกำหนดสัญลักษณ์ในบรรจุภัณฑ์เพื่อการเก็บรวบรวม และการคัดแยก ยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้ใช้สัญลักษณ์ครอบคลุมบรรจุภัณฑ์ทุกประเภทไว้โดยเฉพาะ มีเพียงการกำหนดสัญลักษณ์ในบรรจุภัณฑ์พลาสติกแปลงใช้ใหม่เท่านั้นที่มีมาตรฐานและระเบียบปฏิบัติของการประทับสัญลักษณ์ของพลาสติกที่นำมาใช้บรรจุภัณฑ์แล้ว ในการประทับตราสัญลักษณ์ที่เป็นอยู่เป็นเพียงการดำเนินการของภาคเอกชนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ

2. มาตรการเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ การดำเนินมาตรการเพื่อสนับสนุนกลไกการเรียกคืน การเก็บรวบรวม การคัดแยก ขยะบรรจุภัณฑ์ เพื่อการนำกลับมาใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่

- มาตรการให้นำบรรจุภัณฑ์กลับ ยังไม่มีกฎหมายบังคับให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า ต้องเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ สำหรับสินค้าที่ตนผลิตเพื่อนำไปแปลงใช้ใหม่ คือ ยังไม่มีการกำหนดภาระหน้าที่ของผู้ผลิต ผู้นำเข้าสินค้า ในประเทศไทย ให้ต้องรับผิดชอบในการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์เพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ในปัจจุบันภาระการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์ตกอยู่เป็นภาระของรัฐโดยองค์กรส่วนท้องถิ่นในแต่ละระดับเป็นผู้ดำเนินการ

- การคัดแยกขยะบรรจุภัณฑ์ ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง ที่บังคับให้ประชาชน หรือผู้ประกอบการรวบรวมและทำการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง แต่ปัจจุบันได้มีการณรงค์โดย

หน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชนให้ประชาชนคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อลดปริมาณขยะที่ต้นทาง และมีการนำขยะกลับใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ โดยการแยกขยะบรรจุภัณฑ์ตามประเภทของวัสดุที่ใช้ เพื่อใช้ง่ายต่อการเก็บรวบรวม การคัดแยก เพื่อนำไปกำจัด หรือนำไปเข้าสู่กระบวนการเพื่อนำกลับมาใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่

3. เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ การใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

- มาตรการเกี่ยวกับการมัดจำ ยังไม่มีกฎหมายไว้โดยตรง ระบบมัดจำที่มีอยู่ในปัจจุบันในบรรจุภัณฑ์ประเภทขวดเครื่องดื่ม ขวดน้ำพลาสติก ขนาดบรรจุ เกิดจากความสมัครใจของผู้ประกอบการเองโดยผู้ผลิตและผู้จำหน่ายกำหนดขึ้นเพื่อการตลาดของสินค้าของตนเองโดยไม่มีกฎหมายรองรับ เกิดจากการตกลงระหว่างผู้ผลิต ผู้ค้าส่ง ผู้ค้าปลีก และผู้บริโภค

- มาตรการภาษี ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรง ในการใช้เป็นเครื่องมือจูงใจ โดยการยกเว้นหรือลดภาษีอากรประเภทต่างๆ และยังไม่ได้มีการบังคับจัดเก็บภาษีอากรประเภทต่างๆ เพิ่มเติม ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการให้มีการผลิตและการใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สร้างกลไกการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว ระบบการคัดแยกขยะบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ผู้ผลิตร่วมมือในการลดขยะบรรจุภัณฑ์

- การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ ในการเก็บค่าธรรมเนียมในการเก็บขนและกำจัดขยะมีเพียงการจัดเก็บโดยส่วนราชการท้องถิ่นเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น ยังไม่มีการกำหนดให้มีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมกับผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า ที่ผลิต หรือใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่ได้ หรือ วางระบบมัดจำ เนื่องจากไม่มีการจัดตั้งองค์กรอย่างเป็นทางการเพื่อดำเนินการแปลงใช้ใหม่

ดังนั้น หากประเทศไทยเลือกที่จะดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เพื่อประโยชน์ในด้านการค้า และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม จำต้องมีการกำหนดนโยบายของรัฐในการจัดการขยะให้มีความชัดเจนและต้องออกกฎหมายเพื่อสร้างกลไกการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วโดยตรง หรือทำการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ เนื่องจากบทบัญญัติในกฎหมายบางฉบับสามารถกำหนดมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยการจูงใจและส่งเสริมให้มีการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วและวัสดุเหลือใช้ได้ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 6

การใช้มาตรการเกี่ยวกับ บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม	กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน	กฎหมายที่มีแนวโน้มเกี่ยวข้อง
1. การกำหนดให้ใช้วัสดุที่สามารถนำไปแปลงใช้ได้ในบรรจุภัณฑ์	ไม่มี	- พรบ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511
2. การกำหนดให้ใช้วัสดุที่มาจาก การแปลงใช้ใหม่ในบรรจุภัณฑ์	ไม่มี	- พรบ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511
3. การกำหนดปริมาณโลหะหนัก ในบรรจุภัณฑ์	ไม่มี	
4. การกำหนดให้มีการตรา สัญลักษณ์ในบรรจุภัณฑ์เพื่อ การคัดแยก	มีการกำหนดสัญลักษณ์สำหรับ พลาสติกแปรรูปใช้ใหม่ (มอก.1310-2538)	- พรบ.มาตรฐานผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม พ.ศ.2511
5. การกำหนดการให้ผู้ผลิต ผู้ จำหน่าย ผู้นำเข้า ให้มีการนำ บรรจุภัณฑ์กลับ	ไม่มี	
6. การกำหนดให้มีการคัดแยก ขยะ	ไม่มี	- พรบ.การส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 - พรบ.รักษาความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 - พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535 - พรบ.โรงงาน พ.ศ.2535 - พรบ.การนิคมอุตสาหกรรมแห่ง ประเทศไทย พ.ศ.2522 - พรบ.การส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520

การใช้มาตรการเกี่ยวกับ บรรพบุรุษเพื่อสิ่งแวดล้อม (ต่อ)	กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบัน (ต่อ)	กฎหมายที่มีแนวโน้มว่าเกี่ยวข้อง (ต่อ)
7.การมัดจำ	ไม่มี	-พรบ.เทศบาล พ.ศ.2496 -พรบ.สุขาภิบาล พ.ศ.2495 -พรบ.สภาตำบลและองค์การบริหาร ส่วนตำบล พ.ศ.2537 -ประมวลรัษฎากร -พรบ.ภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527 -พรบ.ศุลกากร พ.ศ.2496
8.มาตรการภาษีอากร	ไม่มี	-ประมวลรัษฎากร -พรบ.ภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527 -พรบ.ศุลกากร พ.ศ.2496
9.การจัดเก็บค่าธรรมเนียมเกี่ยว กับบรรพบุรุษ	ไม่มี	-พรบ.การสาธารณสุข พ.ศ.2535

ตารางที่ 6 แสดงรายละเอียดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับ
บรรพบุรุษเพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5.3. ปัญหาการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

จากการพิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะบรรจุกณฑ์ ตามกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฏบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการเรียกคืนบรรจุกณฑ์โดยตรง แต่มีกฎหมายเกี่ยวข้องกับการจัดการขยะบรรจุกณฑ์ คือ

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด การห้ามทิ้งขยะในที่ห้าม ได้แก่ พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535
2. กฎหมายที่กำหนดหน้าที่ในการจัดเก็บขยะ เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการกำจัดขยะ โดยให้เป็นอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ในการเก็บขน และกำจัดขยะขยะ ได้แก่ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ.2495 พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537
3. กฎหมายที่มีบทบัญญัติบางส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการขยะ เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรม พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ.2520
4. กฎหมายที่ไม่เกี่ยวข้องกับจัดการขยะแต่เปิดช่องให้สามารถใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 พระราชบัญญัติสรรพสามิต พ.ศ.2537

เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศอุตสาหกรรมแล้ว ประเทศไทยยังไม่มี การนำหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่ายมาปฏิบัติอย่างชัดเจน เนื่องจากภาวะในการจัดการขยะซึ่งรวมถึงขยะบรรจุกณฑ์ยังคงเป็นหน้าที่ของรัฐและบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบัน ถือว่า ยังไม่มีกฏการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุกณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ปัญหาที่ควรพิจารณาในปัจจุบัน คือ

1. การขาดหลักเกณฑ์ในการกำหนดให้มีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถหมุนเวียนนำกลับมาใช้ซ้ำหรือนำไปแปลงใช้ใหม่ การกำหนดระดับโลหะหนัก การใช้สัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการกำหนดสัดส่วนของการใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่ในบรรจุภัณฑ์
2. การขาดหลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิตในการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้าของตนเพื่อนำมาใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่เพื่อลดภาระของรัฐในการใช้งบประมาณและเงินอุดหนุนในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ การส่งเสริมให้ภาคเอกชนรวมตัวกันรับผิดชอบต่อบรรจุภัณฑ์กลับคืน
3. การขาดหลักเกณฑ์ในการคัดแยกขยะบรรจุภัณฑ์ตามประเภทของวัสดุที่ใช้เพื่อให้ง่ายต่อการเก็บรวบรวม และการคัดแยกเพื่อนำกลับไปใช้ซ้ำ หรือนำไปแปลงใช้ใหม่
4. การขาดเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นกลไกในการส่งเสริมให้มีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำหรือนำไปแปลงใช้ใหม่ได้ หรือการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วเพื่อให้มีการนำกลับไปใช้ซ้ำ หรือแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ เพื่อลดปริมาณขยะจากบรรจุภัณฑ์
5. การขาดหลักเกณฑ์ในการกำหนดเกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมการจัดการขยะที่เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง
6. การขาดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้มีการใช้วัสดุผลิตบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อลดค่าธรรมเนียมในการกำจัดบรรจุภัณฑ์เพื่อประโยชน์ในการรักษาสีสิ่งแวดล้อมและการส่งออกเพื่อลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็น และนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

การที่ยังไม่มีกฎหมายที่กำหนดถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อให้มีการนำกลับมาใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่ ทำให้การดำเนินการเกี่ยวกับการนำบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ เพื่อลดปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์ภายในประเทศ ทำให้เกิดอุปสรรคและปัญหา คือ การขาดมาตรการและกลไกในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมเพื่อทำให้มีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น ทั้งที่ขยะบรรจุภัณฑ์เหล่านี้มีศักยภาพเพียงพอที่จะนำกลับมาใช้ใหม่และจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะบรรจุภัณฑ์

หากพิจารณาในแง่ของการจัดการบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้าที่นำเข้ามาในประเทศไทย เมื่อมีการอุปโภค บริโภคแล้ว บรรจุภัณฑ์ย่อมหมดประโยชน์ในการทำหน้าที่และกลายขยะ บรรจุภัณฑ์ด้วยเช่นกัน และมีการนำเข้าสินค้ามีปริมาณมากขึ้นก็ย่อมทำให้ขยะบรรจุภัณฑ์จากสินค้านำเข้าเพิ่มมากขึ้นด้วยอันเป็นการเพิ่มภาระของรัฐในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว เนื่องจากประเทศไทยไม่มีการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ และการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์โดยตรง แต่ในทางกลับกันสินค้าที่ส่งออกจากประเทศไทยผู้ส่งออกจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้านั้นๆ ในตลาดของประเทศอุตสาหกรรม ดังเช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดให้มีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถหมุนเวียนนำกลับมาใช้ซ้ำ หรือนำไปแปลง การกำหนดระดับโลหะหนัก การใช้สัญลักษณ์บนบรรจุภัณฑ์ การกำหนดสัดส่วนของการใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่ในบรรจุภัณฑ์ การกำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ในการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้าของตนเพื่อนำมาใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่เพื่อลดภาระของรัฐในการใช้งบประมาณในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ การจัดเก็บภาษีบรรจุภัณฑ์ที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ การจัดระบบมัดจำ การจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์หากไม่มีมาตรการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์หรือมาตรการมัดจำ บรรจุภัณฑ์เมื่อมีการใช้แล้ว จึงเป็นช่องว่างในการที่จะบังคับใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับสินค้านำเข้าจากประเทศอุตสาหกรรม

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยควรมีการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยการกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้าที่วางจำหน่ายในประเทศ และกำหนดมาตรการในการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์โดยการออกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์โดยตรง โดยแยกจากขยะทั่วไป ในการสร้างกลไกในการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์หรือทำการปรับปรุง กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

5.4 แนวทางการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ในการดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายบัญญัติเกี่ยวกับการจัดการบรรจุภัณฑ์ และขยะบรรจุภัณฑ์โดยตรง การใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีการนำมาใช้ด้วยความสมัครใจของผู้ผลิต ผู้ประกอบการเพื่อผลประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ เช่น เพื่อส่งเสริมภาพพจน์ด้านสิ่งแวดล้อม

ของสินค้าของตนเอง เนื่องจากการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้นำเอาการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมาเชื่อมโยงกับการค้า มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมก็เป็นมาตรการสิ่งแวดล้อมประการหนึ่งที่น่าเข้ามาพร้อมกับสินค้าซึ่งเกิดขึ้นจากความต้องการที่จะเพิ่มมาตรการคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในการลดปริมาณขยะโดยส่งเสริมให้มีการนำบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการค้าและการพัฒนาระดับการคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศก็ควรจะดำเนินมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม การใช้มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์และการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์โดยมีแนวทางในการออกกฎหมายดังนี้

5.4.1 การออกกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วโดยตรง

ในการกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้นำเข้า ให้มีการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ ทั้งนี้ เพื่อลดปริมาณขยะบรรจุภัณฑ์โดยการให้มีการนำบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว นำกลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก ลดภาระการจัดขยะให้แก่หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้มีการนำบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วมาใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ เป็นไปตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย จะเห็นได้ว่าหลักการที่สำคัญ คือ การกำหนดให้เป็นความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย ผู้นำเข้า ในการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้กับสินค้าของตน เป็นกลไกในการเรียกคืนอาจกำหนดให้มีการนำระบบมัดจำบรรจุภัณฑ์บางประเภท เช่น บรรจุภัณฑ์ประเภทขวดแก้ว หรือขวดพลาสติก เมื่อพิจารณากฎหมายเกี่ยวกับการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ใช้แล้ว ที่มีผลบังคับใช้ในประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป ได้แก่ กฎฎีกาว่าด้วยการหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดขยะบรรจุภัณฑ์ (The Ordinance on the Avoidance of Packaging Waste) ของประเทศเยอรมัน ในบทที่ 4 แล้ว พบว่าหลักการสำคัญในการกำหนดหน้าที่ให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า ต้องเรียกคืน และต้องจัดระบบมัดจำ ดังนี้

- การกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์โดยกำหนดให้บรรจุภัณฑ์ต้องทำจากวัสดุที่สามารถแปลงใช้ใหม่ได้ ให้มีขนาดและน้ำหนักน้อยที่สุดหรือสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้
- การกำหนดให้มีการแยกประเภทบรรจุภัณฑ์ เป็น 3 ประเภท คือ บรรจุภัณฑ์เพื่อการขนส่ง (Transport Packaging) บรรจุภัณฑ์ชั้นนอก (Secondary Packaging) บรรจุภัณฑ์ชั้นใน (Sales Packaging)
- กำหนดให้มีการนำบังคับใช้กับบรรจุภัณฑ์ในแต่ละประเภทโดยกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายต้องรับคืนบรรจุภัณฑ์ขนส่งที่ใช้แล้วเมื่อทำซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่

แยกจากระบบการกำจัดขยะทั่วไป แต่หากบรรจุก้นที่มีการใช้สองวัตถุประสงค์ให้ถือว่าเป็นบรรจุก้นที่ขึ้นใน

- กำหนดให้ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ต้องจัดระบบให้ลูกค้าสามารถคืนบรรจุก้นที่ขึ้นนอกของสินค้าโดยการแยกบรรจุก้นที่ขึ้นนอกสินค้า หรือต้องจัดให้มีภาชนะรองรับบรรจุก้นที่เหมาะสม ณ จุดขาย หรือจุดที่ใกล้จุดขาย เพื่อให้ผู้บริโภคแยกบรรจุก้นและทิ้งได้สะดวก และผู้จัดจำหน่ายจะต้องนำเอาบรรจุก้นดังกล่าวมาใช้ซ้ำ หรือแปลงใช้ใหม่

- กำหนดหน้าที่ผู้จัดจำหน่ายเครื่องดื่มในบรรจุก้นประเภทใช้แล้วทิ้งจะต้องเรียกเก็บมัดจำจากผู้ซื้อเป็นรายชิ้น จะคืนมัดจำให้เมื่อมีการนำบรรจุก้นมาคืน โดยกำหนดให้บรรจุก้นที่ซักล้างและทำความสะอาดและบรรจุก้นที่ทาสีบ้าน อยู่ในบังคับต้องเรียกเก็บมัดจำเหมือนกับบรรจุก้นเครื่องดื่มยกเว้นภาชนะชนิดเติมเพื่อสนับสนุนให้มีการนำบรรจุก้นกลับมาใช้ซ้ำ แต่หากผู้จำหน่ายไม่ต้องการรับคืนบรรจุก้นเครื่องดื่มของตน อาจเลือกที่จะเข้าร่วมกับระบบการประกันที่เก็บรวบรวมบรรจุก้นที่ใช้แล้วจากผู้บริโภคตามปริมาณที่กฎหมายกำหนด

- ในกรณีที่ผู้ผลิตหรือผู้จำหน่ายไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียกคืนบรรจุก้นที่ขึ้นในได้โดยตรงสามารถจัดให้องค์กรการแปลงใช้ใหม่มาดำเนินการแทนได้ หากเป็นสมาชิกของระบบการจัดเก็บบรรจุก้นอยู่แล้วก็ไม่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

จากหลักการสำคัญที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า ในการเรียกคืนบรรจุก้นที่ใช้แล้ว โดยดำเนินการจัดระบบการเก็บรวบรวมและกำจัดขยะบรรจุก้นเองตามกฎหมายหรือเสียค่าธรรมเนียมเข้าเป็นสมาชิกองค์กรที่ทำหน้าที่จัดเก็บและกำจัดขยะบรรจุก้น เพื่อให้ดำเนินการแทนควบคู่ไปกับระบบการจัดการขยะทั่วไปของหน่วยงานท้องถิ่น ดังนั้น หากประเทศไทยจะออกกฎหมายเกี่ยวกับเรียกคืนบรรจุก้นที่ใช้แล้วก็มีแนวโน้มที่จะนำหลักการสำคัญดังกล่าว ทั้งด้านของกฎหมายการเรียกคืนบรรจุก้นของเยอรมันมาใช้ เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และผู้นำเข้า ในปัจจุบัน กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ได้ทำการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางในการลดมลพิษโดยการพัฒนาของเสียหรือวัสดุเหลือใช้ นำกลับมาใช้ใหม่ โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษจากสารพิษและกากของเสีย พ.ศ.2541 ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการบรรจุก้นและขยะบรรจุก้น เพื่อกำหนดรูปแบบความรับผิดชอบของผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้นำเข้า

ร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้วางหลักการการกำหนดผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย มีหน้าที่ในการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว และจัดระบบการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์ แยกต่างหากจากการจัดการขยะทั่วไป โดยมีการกำหนดหลักการสำคัญ ดังเช่น กฎหมาย The Ordinance on the Avoidance of Packaging Waste ของประเทศเยอรมัน โดยส่วนใหญ่ เช่น การกำหนดประเภทหรือปริมาณของบรรจุภัณฑ์อยู่ในข่ายต้องเรียกคืน การกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้าสินค้ามีทางเลือกในการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์โดยการวางระบบมัดจำและการเรียกคืน ตามบรรจุภัณฑ์ที่ร้านค้า หรือ ให้มีบุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการแทนโดยอาจให้ร่วมกันจัดตั้งบริษัทเพื่อเรียกคืนบรรจุภัณฑ์และทำการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ตามเกณฑ์ตามเป้าหมายที่กำหนด ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์มาบังคับใช้ ในการที่จะนำเสนอร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์ ควรมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการบังคับใช้กฎหมายและปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติและองค์กรที่มีความเกี่ยวข้องต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า หากมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วโดยตรง ถือได้ว่าเป็นการใช้มาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุมถึงการออกข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ โดยให้มีการใช้วัสดุไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและไม่เป็นอุปสรรคในการนำกลับมาใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ และให้มีการประทับสัญลักษณ์ลงบนบรรจุภัณฑ์เพื่อแสดงคุณสมบัติของบรรจุภัณฑ์ในการใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ และมีการให้นำเอาเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ การจัดให้มีระบบมัดจำ โดยการกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายมีหน้าที่ในการเรียกเก็บเงินมัดจำและรับบรรจุภัณฑ์เครื่องดื่มและผลิตภัณฑ์อื่นที่มีความเหมาะสม หากประเทศไทยมีการออกกฎหมายในส่วนนี้ก็ควรจะมีการบังคับใช้อยู่บนหลักการไม่เลือกปฏิบัติ ภายใต้กรอบของ WTO กล่าวคือ ประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติต่อประเทศสมาชิกอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสินค้านำเข้าเท่าเทียมกับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในการกำหนดคุณลักษณะเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิค (TBT) ในการออกข้อบังคับทางเทคนิค (Technical Regulation) รัฐจะต้องใช้กฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคทางเทคนิคอย่างเทคนิคอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสินค้านำเข้า และสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ และการใช้มาตรการนั้นจะต้องไม่ก่ออุปสรรคที่ไม่จำเป็นต่อการค้าระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากการใช้มาตรการ

ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้ได้โดยเหตุผลที่ชอบด้วยกฎหมาย จะต้องคำนึงว่าหากสถานการณ์และวัตถุประสงค์ที่ทำให้ต้องมีการใช้มาตรการนี้หมดหรือเปลี่ยนแปลงไปหรืออาจมีลักษณะที่กีดกันน้อยกว่า มาตรการดังกล่าวก็ควรถูกยกเลิกไป ในข้อตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคต่อการค้า (TBT) มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนของข้อกำหนดคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์ (Characteristic of packaging) อาจเป็นการกำหนด เป็นข้อบังคับทางเทคนิค (Technical Regulation) แสดงคุณลักษณะของบรรจุภัณฑ์อยู่ภายใต้หลักการปฏิบัติอย่างชาติที่ได้รับอนุเคราะห์อย่างยิ่ง (MFN) และหลักปฏิบัติอย่างคนชาติ (National Treatment) เพื่อให้มีการใช้มาตรการอย่างเลือกปฏิบัติ ดังนั้น หากประเทศจะใช้ข้อกำหนดทางเทคนิคที่มีลักษณะเข้มงวดหรือเป็นการกำหนดมาตรฐานที่สูงยอมทำได้ หากคำนึงถึงสถานการณ์และความจำเป็นด้วย เนื่องจากเหตุผลทางสิ่งแวดล้อมเป็นวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจะต้องพิจารณาว่าประเทศไทยมีความจำเป็นในการใช้มาตรการดังกล่าวเพียงพอกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหรือไม่ หรือมีมาตรการอื่นใดที่มีประสิทธิภาพในการลดปริมาณขยะเช่นเดียวกัน แต่ก่อให้เกิด ข้อจำกัดทางการค้าน้อยกว่า

5.4.2 การใช้มาตรการภาษี

การใช้มาตรการภาษีในการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์เป็นมาตรการประการหนึ่งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค หลีกเลี่ยงการผลิตหรือการบริโภคสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ที่ไม่สามารถนำไปแปลงใช้ใหม่ นำกลับมาใช้ซ้ำ หรือบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุบริสุทธิ์ โดยอาจนำมาใช้โดยเป็นมาตรการบังคับ (Tax Disincentive) และมาตรการจูงใจ (Tax Incentive)

มาตรการภาษีบังคับ (Tax Disincentive) ได้แก่ การจัดเก็บภาษีอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่นภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีศุลกากร ที่รวมอยู่ในสินค้า หรือบรรจุภัณฑ์ใช้แล้วที่ไม่ได้นำไปใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ ไม่มีการเก็บรวบรวมหรือเป็นบรรจุภัณฑ์ผลิตจากวัสดุบริสุทธิ์ นอกจากนี้อาจจัดเก็บเพื่อบังคับให้ผู้ผลิต เรียกคืนบรรจุภัณฑ์ หรือ จัดระบบมัดจำ การใช้มาตรการภาษีบังคับ เป็นการเพิ่มภาระภาษีเพื่อให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการผลิต การใช้ และการบริโภค ดังนั้นกรณีการนำมาตรการภาษีบังคับมาใช้ในการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์จะต้องพิจารณาถึงผลกระทบและเปรียบเทียบวิธีการใช้มาตรการที่เหมาะสม

มาตรการภาษีจูงใจ (Tax Incentive) ได้แก่ มาตรการภาษีที่ใช้โดยการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีอากรเพื่อจูงใจให้มีการใช้บรรจุกภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การยกเว้นภาษีหรือลดหย่อนภาษีเพื่อจูงใจให้ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ผู้บริโภค เห็นประโยชน์ในเชิงเศรษฐศาสตร์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปด้วย โดยการยกเว้น หรือลดหย่อนภาษีให้สำหรับการลงทุนในอุตสาหกรรมบรรจุกภัณฑ์ หรือ การกำหนดให้มีการใช้มาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจให้เข้าสู่ระบบมัดจำโดยการเก็บภาษีบรรจุกภัณฑ์ การลดภาษีเพื่อเพิ่มแรงจูงใจแก่ผู้ผลิตให้แก่ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่ายที่นำระบบมัดจำมาใช้เพื่อเรียกคืนบรรจุกภัณฑ์ และให้ผู้ผลิตขอคืนเงินภาษี เมื่อทำการรับซื้อบรรจุกภัณฑ์คืน รวมทั้งการใช้มาตรการลดภาษีให้แก่ผู้ผลิตที่ผลิตหรือใช้ บรรจุกภัณฑ์ที่สามารถนำไปแปลงใช้ใหม่ได้ หรือนำกลับมาใช้ซ้ำ ใช้วัสดุที่มาจาก การแปลงใช้ใหม่เป็นส่วนประกอบในบรรจุกภัณฑ์ การใช้มาตรการภาษีเพื่อจูงใจ เป็นการส่งเสริมให้มีการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมโดยไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการแข่งขันทางการค้า เนื่องจากผู้ได้รับผลประโยชน์จากมาตรการจูงใจนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายด้านสิ่งแวดล้อมในการปรับเปลี่ยนการผลิตการใช้บรรจุกภัณฑ์ด้วยเช่นกัน

สำหรับประเทศไทย มาตรการภาษีที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีศรัทธา และภาษีศุลกากร กับสินค้า ดังนั้น จึงอาจมีการลดภาษีเพื่อเพิ่มแรงจูงใจแก่ผู้ผลิต ผู้จัดจำหน่าย และผู้บริโภค ที่จัดให้มีการผลิตและใช้บรรจุกภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือจัดให้มีระบบมัดจำมาใช้เพื่อเรียกคืนบรรจุกภัณฑ์หรือมีการเก็บรวบรวมบรรจุกภัณฑ์คืนมาใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ได้ หรือเพิ่มภาระภาษี การเพิ่มอากรขาเข้า วัตถุดิบ บริสุทธิ์ การจัดเก็บภาษีในสินค้าที่มีบรรจุกภัณฑ์ที่ไม่สามารถนำมาใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ได้ หรือไม่มีการเก็บรวบรวมเพื่อนำไปใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ ตามประมวลรัษฎากร พระราชบัญญัติศรัทธา พ.ศ.2537 และพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.2496 ได้เปิดช่องให้รัฐสามารถให้มาตรการภาษี เพื่อดำเนินการให้มีการเลือกผลิตและใช้บรรจุกภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ซ้ำหรือแปลงใช้ใหม่ได้ การให้มีการคัดแยกขยะ การจัดให้มีระบบมัดจำซึ่งในขณะนี้ยังไม่มีให้นำมาตรการภาษีมาใช้ในการจัดการขยะจากบรรจุกภัณฑ์

ในปัจจุบัน รัฐได้มีการกำหนดมาตรการและนโยบายในการจัดการของเสียบรรจุกภัณฑ์ และวัสดุเหลือใช้ โดยพิจารณาถึงสถานการณ์ปัญหาของการจัดการของเสียบรรจุกภัณฑ์ในประเทศ ทั้งปัญหาในการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะบรรจุกภัณฑ์ และปริมาณขยะบรรจุกภัณฑ์ และปริมาณขยะบรรจุกภัณฑ์ที่เพิ่มมากขึ้น และการเสียเปรียบทางการค้า เนื่องจาก

การที่ประเทศไทยส่งสินค้าไปยังประเทศสหภาพยุโรปมีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับขยะบรรจุภัณฑ์ต้องนำบรรจุภัณฑ์กลับหรือเสียค่าธรรมเนียมเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์ แต่สินค้านำเข้าไม่เสียค่าธรรมเนียมการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์ในประเทศไทย อันเป็นการเพิ่มภาระของรัฐในการจัดการขยะบรรจุภัณฑ์เหล่านี้ ดังนั้น การใช้มาตรการทางภาษีในการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้จะช่วยให้รัฐบาลมีรายได้จากค่าธรรมเนียมมาใช้ในการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้ที่เกิดขึ้น

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติโดย นายสุวิทย์ คุณกิตติ รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ 2/2541 ลงวันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2541 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้ โดยมีหน้าที่เสนอแนะนโยบาย มาตรการจัดการภาษี บรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้โดยเฉพาะ เพื่อลดปริมาณของเสียบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้ รวมทั้งมาตรการส่งเสริมการพัฒนาขยะบรรจุภัณฑ์ที่เป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อม

คณะอนุกรรมการได้มีมติเห็นชอบในหลักการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้ ดังนี้

1. กำหนดให้บรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้บางประเภทที่ก่อให้เกิดขยะและเป็นปัญหาต่อระบบการจัดการ ซึ่งได้กำหนดค่านิยามไว้โดยเฉพาะ ต้องเสียค่าธรรมเนียม/ภาษีการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าส่งออก นำเข้า และสินค้าที่ผลิตเพื่อใช้ในประเทศไทย ที่จะต้องมีภาชนะบรรจุหรือบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้ม โดยได้ใช้เกณฑ์พิจารณาจากรูปแบบของกฎหมาย และการจัดการบรรจุภัณฑ์และขยะบรรจุภัณฑ์ของคณะกรรมการการยุโรป และโครงการจุดเขียวของประเทศเยอรมัน

- การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมจัดการบรรจุภัณฑ์ ประยุกต์จากวิธีการของประเทศเยอรมนี ในระบบ DSD (Duales System Deutschland) โดยพิจารณาในอัตราที่แตกต่างตามน้ำหนักและประเภทวัสดุที่ทำบรรจุภัณฑ์ซึ่งจะเป็นภาระการกำจัดในรูปขยะ ทั้งนี้ อัตราของประเทศไทยจะใช้อัตราอ้างอิงเริ่มต้นจากค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ซึ่งเป็นอัตราที่หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเทศบาลต่าง ๆ รับผิดชอบอยู่ในปัจจุบัน คือ ในอัตราประมาณ 1,000 บาท/ตัน ทั้งนี้ หากมีระบบการ

จัดการบรรจุภัณฑ์ในลักษณะแปรรูปและนำกลับมาใช้ใหม่ที่มีค่าใช้จ่ายชัดเจน อาจมีการปรับเปลี่ยนอัตราทุก 3-5 ปี ตามความเหมาะสม

- บรรจุภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้กับสินค้าในประเทศและสินค้าส่งออกจะเรียกเก็บจากผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว ในรูปของภาษีตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องว่าด้วยภาษีสรรพสามิต ภาษีศุลกากร หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม ในส่วนสินค้านำเข้าซึ่งมีบรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มและอยู่ในข่ายที่ต้องเสียภาษี ให้กรมศุลกากรเป็นผู้เรียกเก็บ โดยจัดเก็บในอัตราเดียวกับที่เรียกเก็บจากบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตในประเทศ ซึ่งบรรจุภัณฑ์ที่เสียภาษีดังกล่าวแล้วจะมีการออกเครื่องหมายแสดงการเสียภาษีแล้วให้ด้วย

- รูปแบบและกลไกการนำค่าธรรมเนียม/ภาษีบรรจุภัณฑ์ มาใช้เพื่อการจัดการของเสียบรรจุภัณฑ์และวัสดุเหลือใช้ ดำเนินการโดยใช้กลไกตามพระราชบัญญัติจัดสรรเงินภาษีสรรพสามิต พ.ศ.2527 หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ได้มีการกำหนดมาตรการสนับสนุน โดยให้มีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) และการแปลงใช้ใหม่ (Recycle) เพื่อให้ประชาชนสนใจหันมาใช้บรรจุภัณฑ์เหล่านี้มากขึ้น รวมทั้งเป็นการเสริมมาตรการทางภาษี ที่จะมีการประกาศใช้ในโอกาสต่อไปด้วย ซึ่งมาตรการสนับสนุน ได้แก่ การลดใช้ถุงพุ่มเปียก การนำวัสดุเหลือใช้มาใช้ใหม่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจในมาตรการทางภาษีที่จะจัดเก็บ การสนับสนุนให้มีการวิจัยและพัฒนาารูปแบบของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ได้นาน นำกลับมาใช้ใหม่ได้ และไม่เป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อม

อย่างไรก็ตาม หากประเทศไทยมีการใช้มาตรการภาษีเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิก WTO การใช้มาตรการภาษีนั้นภายใต้กรอบของ WTO จะต้องเป็นไปตามหลักการห้ามเลือกปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติตามหลักการปฏิบัติอย่างคนชาติ ตาม Article 3 ของข้อตกลง GATT 1994 สมาชิก WTO จะต้องปฏิบัติต่อสินค้าเหมือนกันที่เป็นสินค้านำเข้าไม่น้อยไปกว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษีศุลกากร ภาษีภายใน กฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่าง ๆ ในที่นี้ ในส่วนของการใช้มาตรการภาษี ภาษีสมาชิก WTO ที่ใช้มาตรการนี้จะต้องปฏิบัติ โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ดังนั้น ประเทศภาคีที่ใช้มาตรการดังกล่าวจะต้อง

ปฏิบัติตามหลักปฏิบัติอย่างคนชาติ ตามมาตรา 3 เป็นสำคัญ ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการใช้
มาตรการภาษีบังคับ หรือ มาตรการภาษีจูงใจ

แต่ทั้งนี้ ในการใช้มาตรการภาษีบรรจุกณฑ์ในประเทศไทย ดังกล่าวต้องมีการ
เปรียบเทียบข้อดี และข้อเสียของมาตรการจัดเก็บภาษีในการจัดการของเสียบรรจุกณฑ์ก่อนนำ
มาบังคับใช้และประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อไป เนื่องจากเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ
การลงทุนและภาวะทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย